

INFOBULLETIN
Nadačního fondu obětem holocaustu
ČERVENEC 2012

Milí čtenáři...

Aktuálně vyhlášíme veřejné výběrové řízení na podporu projektů v roce 2013 ve všech programech Nadačního fondu obětem holocaustu – Péče, Připomínka, Obnova a Budoucnost.

Vážíme si důvěry Židovské obce v Praze, která nám již podruhé svěřila mimořádný dar, abychom z něj financovali projekty židovských organizací. Dar ve výši 475 tisíc korun podpoří projekty pro mladé židovské rodiny v podprogramu Naše Budoucnost. Grantová pravidla a formuláře pro všechny programy naleznete na našich internetových stránkách: www.fondholocaust.cz.

Čestný předseda naší správní rady pan prof. Felix Kolmer oslavil na začátku května krásné 90. narozeniny. Jsme šťastní, že pro nás pan profesor bez ustání pracuje, myslí na nás, na naše poslání a má nás rád jako my jeho. Ze srdce mu přejeme MAZAL TOV, hodně zdraví, lásky, spokojenosti a životní síly, a to do sto dvaceti!

Vám všem přeji co nejhezčí léto a vydařený odpočinek! A při něm příjemné počtení našeho nového InfoBulletinu.

Marta Malá, ředitelka

InfoBulletin vydává Nadační fond obětem holocaustu jako informační periodikum určené partnerským organizacím a žadatelům o nadační příspěvek. Adresa kanceláře: Legerova 22/1854, 120 00 Praha 2. Telefon: 224 261 615, 224 261 573, fax: 224 262 563. E-mail: info@fondholocaust.cz. Internet: www.fondholocaust.cz. Bulletin zapsán do evidence periodického tisku Ministerstva kultury ČR pod evid. číslem MK ČR E 16905. Kontakty: Marta Malá, ředitelka: mala@fondholocaust.cz, 224 261 615. Andrea Fictumová, koordinátorka programů Péče, Připomínka, Budoucnost: fictumova@fondholocaust.cz, 224 261 573. Michaela Vintrová, finanční manažerka: vintrova@fondholocaust.cz, 224 261 573. Tereza Váňová, odborná pracovnice: vanova.terez@gmail.com.

Z obsahu čísla

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Kavárna tří generací	3
Jom ha-šoa	3
NGO Market 2012	4
Odhalení pamětní desky v Říčanech	5
Novinky v Zákoně o sociálních službách	5
Židovské vzdělávání v proměnách let	5

PROGRAM PÉČE

Nové tváře	6
Možnost finanční pomoci	8
Tereziánská iniciativa myslí na druhou generaci	9

PROGRAM PŘIPOMÍNKA

Konference ve Volarech	9

PROGRAM OBNOVA

Symbolika židovských náhrobků: Darování Tóry – Matan Tora	10

POZVÁNKA

Výstava Židovské památky a jejich rekonstrukce pro roce 1989	11

PROGRAM BUDOUCNOST

Židé sobě: První veletrh židovských organizací v ČR	12

POZVÁNKA

Výstava Tereziánská liga	13

PŘÍBĚH

Příběh sourozenců Taubových	14

INFO

Pražské centrum židovských studií	16
Naši nebo cizí?	18

POZVÁNKA

Festival Šamajim	20

INFO

Jak důležitá je paměť?	21

SERIÁL

Sofiina volba po česku 1	22

POZVÁNKA

Kalendář námi podpořených akcí	24

Jom ha-šoa: Americký velvyslanec Norman L. Eisen

KAVÁRNA TŘÍ GENERACÍ

Ve druhém čtvrtletí jsme uspořádali další tři kavárny. U příležitosti Jom ha-šoa dne 19. dubna proběhla kavárna v Lauderových školách při Židovské obci v Praze, kde pozvání do diskuse přijali: prof. Zuzana Růžičková, doc. Marek Preiss a David Kosák. Dále 18. května se uskutečnila kavárna na Židovské obci v Brně, kde vystoupili: Erika Bezdíčková, prof. Ivan Rektor a Eva Yildizová a dne 20. června se konala kavárna na Židovské obci v Olomouci, kde diskutovali Petr Beck, Hana Dreiseitlová a předseda obce Ing. Petr Papoušek. Všechny kavárny moderovala Irena Kalhousová. V příštím čísle vám přineseme o tomto našem mimořádném projektu podrobnější zprávu.

JOM HA-ŠOA

Dne 18. dubna jsme společně s Institutem Tereziánské iniciativy uspořádali čtení jmen obětí holocaustu na pražském náměstí Míru.

Záštitu nad akcí převzal primátor hl. m. Prahy Bohuslav Svoboda, který vystál společně s ostatními dlouhou frontu, aby přečetl několik jmen.

Dále se mj. zúčastnili: velvyslanec USA Norman L. Eisen, velvyslanec Státu Izrael Jaakov Levy, viceprezident Mezinárodního osvětivského výboru Felix Kolmer, předsedkyně Historické skupiny Osvětím Marta Kottová, starostka Městské části Praha 2 Jana Černochová, ředitel diva-

Jom ha-šoa: Pražský primátor B. Svoboda s předsedou správní rady NFOH M. Borgešem

Jom ha-šoa

Židů na Vinohradech od konce 19. století do tragického vyústění v době druhé světové války. Ve spolupráci se specializovanými institucemi (Židovské muzeum v Praze, Institut Tereziánské iniciativy, Centrum vizuální historie Malach atd.) získají žáci materiály, které využijí pro sestavení výstavy zachycující osudy vinohradských obyvatel ve světle dobových událostí. Studenti zmíněných škol se do čtení rovněž zapojili.

Děkujeme vám všem, kteří jste přišli. Velmi si vaší účasti vážíme.

NGO MARKET 2012

Také letos jsme prezentovali naši činnost na Veletrhu neziskových organizací NGO Market 2012, který již 13. rokem připravuje Nadace Forum 2000. Byli jsme jednou z dvou set vystavujících organizací. Svůj prostor dostaly neziskovky z nejrůznějších oblastí: lidská práva a podpora demokracie, kultura a sport, krizová a humanitární pomoc, náboženství a religionistika, životní prostředí, sociální služby, výchova, vzdělávání atd. Tradičně se celodenní veletrh konal v prostorách Národní technické knihovny.

Dopolední část veletrhu byla věnována odborným workshopům. V 11 hodin se prostory otevřely veřejnosti. Měli jsme pro zájemce připravené různé informační materiály, vlídná slova a úsměvy na tváři. Náš stánek během dne navštívily desítky zájemců o naši činnost, někteří nám nabídli pomoc ve formě dobrovolnictví.

NGO Market 2012

Odhalení pamětní desky v Říčanech

ODHALENÍ PAMĚTNÍ DESKY V ŘÍČANECH U PRAHY

Dne 17. května byla po mnohaletém úsilí pana Schreiberera starostou Města Říčany odhalena pamětní deska tamním obětem holocaustu. Pietního aktu se zúčastnili zástupci a obyvatelé města, přeživší šoa, dárci a zástupci partnerských organizací. Pomohli jsme s propagací veřejné sbírky, kterou město pro účely vyhotovení desky otevřelo. Předseda správní rady Ing. Michal Borges a ředitelka NFOH pronesli krátké projevy.

NOVINKY V ZÁKONĚ O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Připravili jsme 17. května další seminář pro pracovníky židovských organizací v sociálních, zdravotních a psychologických službách. Tématem setkání byly aktuální informace o přípravě výběrového řízení 12. grantového kola NFOH, informace o Ghetto Rente a o projektu Živé paměti, o.p.s., pro oběti nacismu. Odborná část semináře pod vedením Mgr. Barbory Machové se věnovala novinkám v Zákoně o sociálních službách a obsahovala praktické rady na přípravu kontroly standardů poskytovaných služeb.

ŽIDOVSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V PROMĚNÁCH LET

Získali jsme podporu Nadace Židovské obce v Praze, a tak jsme mohli ještě v prvním pololetí zorganizovat další odborný seminář pro pracovníky židovských a partnerských organizací. S příspěvky vystoupili: Tereza Váňová (Vzdělávání v židovské tradici), Arno Pařík (Židovské vzdělávání v české historii), Dana Kasperová (Vzdělávání v tereziánském ghettu) a Marta Malá (Příklady dobré praxe v současném vzdělávání v obcích v ČR). Účastníky semináře úvodním slovem přivítal vrchní zemský a pražský rabín Karol Efraim Sidon. Partnerem semináře byla tradičně Federace židovských obcí v ČR a Židovská obec v Praze.

■ mm & af

Židovské vzdělávání: vrchní pražský a zemský rabín Karol Efraim Sidon

Nové tváře

Představujeme vám novou sociální pracovníci ze Židovské obce Teplice paní **Mgr. Alenu Opatovou** a nového vedoucího Agentury domácí JAS při Židovské obci v Brně, pana **Mgr. Tomáše Laušmana, B.Th.**

MGR. ALENA OPATOVÁ sociální pracovníce ze Židovské obce Teplice

Absolvovala jednooborové magisterské studium Sociální politika a sociální práce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V sociálních službách pracuje od roku 2005,

a to ve společnosti Arkadie Teplice, která poskytuje sociální služby osobám se zdravotním postižením, jako sociální pracovníce a vedoucí pracovník sociálních služeb. Od roku 2003 se nepravidelně věnuje lektorské činnosti. Publikovala kapitolu v knize SOCIÁLNÍ PRÁCE S LIDMI S DUŠEVNÍM ONEMOCNĚNÍM

od PhDr. Marty Venglářové a Mgr. Gabriely Mahrové. Žije v Teplicích a letos v létě se bude vdávat.

• Jaká je nyní situace v oblasti péče o seniory v teplické židovské obci, kolik klientů je ve vaší péči a jaké služby jim poskytujete?

• Seniorům poskytují službu odborného sociálního poradenství, v evidenci je 35 klientů. Se svými klienty se v současné době postupně seznamují, mapují jejich potřeby a nabízíme jim možnosti řešení jejich konkrétních potíží a starostí. A jsem velmi ráda za to, že existují formy pomoci a podpory, které svým klientům umožní důstojný život.

• Co vás osobně přivedlo k oboru sociální práce a jak dlouho tuto práci děláte?

• V oblasti poskytování sociálních služeb působím od roku 2005. Už od malička mě bavilo řešit problémy ostatních lidí a to byl možná vnitřní impulz, který mě dovedl až mé budoucí profesí... Ale pro mě je nejdůležitější to, že mohu pomoci druhým tím, že jim poskytnu kvalitní informace o možnostech řešení jejich životní situace a podporu při zvládnutí životních těžkostí. To sebou nese velkou odpovědnost za můj profesní ale i osobní rozvoj. Snažím se na sobě neustále pracovat a vzdělávat se.

• Co očekáváte od práce v tak specifické oblasti jako je péče o přeživší holocaust?

• Svým klientům chci být co nejvíce nápomocná, chci si získat jejich důvěru a neklamati je. Od své práce očekávám to, že mě bude stále naplňovat jako doposud a tím naplněním pro mě je pomoci konkrétnímu klientovi řešit jeho konkrétní nepříznivou situaci tak jak to jen lze.

MGR. TOMÁŠ LAUŠMAN, B.TH. nový vedoucí Agentury domácí péče JAS

Vystudoval obor Sociální pedagogika v Brně a také studoval teologii. Během civilní služby pomáhal v humanitární organizaci ADRA. Poté pracoval jako pedagog a sociální pracovník v neziskovém sektoru. Je mu 38 let a je otcem dvou holčiček. Ve volném čase se rád věnuje především svým dcerkám, hraní maňáskového divadla, dobrým filmům, volejbalu či četbě populárně naučných knih. Také se aktivně

věnuje rozvoji místní komunity v Tišnově, kde žije sedm let.

- **Jaká je nyní situace v ADP JAS, kolik klientů je ve vaší péči a jaké služby jim poskytujete?**
- Od dubna 2012 jsme přestali být poskytovatelem zdravotní péče, nadále poskytujeme pouze pečovatelskou službu, což nás vede i k tomu, abychom usilovali nyní o změnu názvu z Agentury domácí péče JAS na Agenturu JAS, ale spolu s ostatními změnami toto potrvá ještě jistou dobu, než se vše podaří zrealizovat a usadit. Každopádně ve vztahu k uživatelům našich služeb se nic podstatného nemění, snažíme se jim stále zajistit komplexní služby – především se daří tento cíl naplňovat u skupiny přeživších holocaust díky dotacím z fondů Claims Conference a zejména NFOH.

V současné době je v naší péči třicet tři klientů, o které se stará našich pět pečovatelek. Někteří z nich potřebují naši intenzivní – každodenní a časově náročnější péči, někteří si vystačí se službou pouze jedenkrát za týden či i za dva týdny – jedná se o služby, které jsou pečovatelské službě vymezeny zákonem – pomoc s osobní hygienou, pomoc při podávání, přípravě jídla a pití, při běžném úklidu domácnosti, běžné nákupy a pochůzky, doprovody k lékaři apod. Navíc v případě volné kapacity poskytujeme týmž lidem i další, tzv. fakultativní služby, jako je doprava osobním vozem, dohled nad klientem, pomoc při denních kulturních a společenských aktivitách apod., v současné době k tomuto přibývá ještě také poskytování pedikúry.

• Co vás osobně přivedlo k oboru sociální práce a jak dlouho tuto práci děláte?

• Po absolvování gymnázia v roce 2003 jsem byl přesvědčen, že má životní i profesní dráha by měla být spojena se službou druhým lidem. Přesnější nasměrování mi však dalo teprve studium na velice kvalitní škole, kterou byla Střední odborná škola v Pardubicích, kde jsem studoval sociální práci. A přestože to tehdy pro mne

byla spíše přestupní stanicí mezi střední a vysokou školou, musím uznat, že mi pomohla s dalším směřováním. Od té doby se víceméně sociální práci v jejích různých typech věnuji – ať už to byla pedagogická práce s autistickými dětmi i dospělými, sociální práce s bezdomovci či vedení pečovatelské služby města Kuřim. Celkově se v této oblasti pohybuji již více než deset let a každá z minulých zkušeností mi pomohla v rozšíření mého obzoru a každá z nich mě obohatila i vnitřně.

• Co očekáváte od práce v tak specifické oblasti jako je péče o přeživší holocaust?

• Má práce se neskládá pouze ze zajišťování péče o přeživší holocaust, ač tito lidé tvoří více jak polovinu klientů naší Agentury. Nicméně uvědomuji si, že právě práce s lidmi, kteří prožili hrůzy válečných útrap, je velice specifická a žádá od nás odlišný, citlivější přístup. Je pro mne čest, že jsem k této práci přizván a věřím, že zde uplatním i to, co jsem se o holocaustu a útrapách 2. světové války mohl dosud dozvědět – ať již to bylo z jakýchkoliv zdrojů. Víím, že minulé křivdy se nijak nedají nahradit, ale věřím, že se můžeme z minulých chyb poučit (a národ český měl na minulých pronásledováních národa židovského velký podíl již minimálně od dvanáctého století) a dělat něco pro to, aby se neopakovaly. Věřím, že budu svou práci dělat natolik dobře, že péče poskytovaná Agenturou, kterou vedu, bude alespoň malou hojivou náplastí na některé bolesti z minulosti a budeme se snažit být důvěryhodnou institucí, na kterou se budou chtít nejen přeživší obracet se svými potřebami a těšit se, že jim je budeme moci uspokojivě naplňovat.

Možnost finanční pomoci

Léky, potravinové doplňky, příspěvky na léčebnou a preventivní péči pro oběti nacistické perzekuce

Německá nadace Erinnerung, Verantwortung und Zukunft poskytla NFOH grant, financovaný z daru Deutsche Bahn, na pomoc obětem nacistického režimu ve střední a východní Evropě.

Finanční pomoc na úhradu léků, potravinových doplňků, příspěvků na léčebnou a preventivní péči pro oběti nacistické perzekuce je jednou částí dvouletého projektu sociální, zdravotní a psychologické péče, poskytované židovskými obcemi a organizacemi v ČR. Cílem projektu je poskytování profesionálních služeb obětem nacismu, resp. holocaustu, zkvalitnění jejich života a důstojné stáří s ohledem na jejich válečnou zkušenost.

Na tuto finanční pomoc je vyhrazeno po dobu dvou let 33 252 €.

PODMÍNKY PRO PROPLÁČENÍ

Kdo může o příspěvek žádat?

Žijící oběti nacistické perzekuce, zejména vězňové koncentračních táborů a ghatt, ukryvané děti, vojáci a odbojáři, tzv. Wintonovy děti, nežidovští partneři, kteří žili v tzv. smíšeném manželství během druhé světové války, vlastníci ocenění Spravedliví mezi národy.

Splnění podmínky se prokazuje při žádosti. Osvědčuje se některým z následujících způsobů (spolu s dokladem totožnosti – občanským průkazem nebo pasem):

- v případě, že jste již doložil/a doklad při žádosti o příspěvek ze Zdravotního fondu Claims Conference, nemusíte znovu doklad předkládat
- v případě, že nedostáváte příspěvek od Claim Conference, předložte jakýkoli doklad o vaší perzekuci za nacismu (výpis z kartotéky transportů, osvědčení dle zákona 255/1946 Sb., rodný či oddací list aj.)

Finanční příspěvek lze poskytnout na:

- **Léky**
- **Zdravotní pomůcky:** zubní protetika a zubolékařské úkony; brýle, kontaktní a intraokulární čočky (implantáty); naslouchadla; zdravotní matrace; ortopedické a ostatní zdravotní pomůcky a jejich opravy
- **Léčebnou péči:** lékařské ošetření, vyšetření a jednorázové zákroky; nadstandardní lůžkovou péči
- **Preventivní péči:** očkování proti klíšťové encefalitidě a chřipce

O kolik lze požádat?

- **Maximálně do výše 250 €** pokud žadatel není příjemcem příspěvků ze Zdravotního fondu Claims Conference.
- **Maximálně do výše 100 €** pokud žadatel je příjemcem pomoci ze Zdravotního fondu Claims Conference. Příspěvek lze vyplatit najednou či postupně.

Příznání náhrady bude na základě předložené žádosti schvalovat NFOH. Finanční náhrady budou zasílány čtvrtletně bankovním převodem z účtu NFOH dle aktuálního kurzu. Pokud žadatel není vlastníkem účtu, bude příspěvek zaslán poštovním poukázkou.

Na pomoc není právní nárok.

Koordinátorkou propláčení léků je paní Zlata Kopecká ze Sociálního oddělení Židovské obce v Praze, která žádosti přijímá a zpracovává. O příspěvek je možné požádat prostřednictvím formuláře, který je k dispozici u koordinátorky, u sociálních pracovníků židovských obcí nebo v NFOH.

Kontakt: Zlata Kopecká, Židovská obec v Praze, Sociální oddělení, Maiselova 18, 110 00 Praha 1, tel.: 224 800 810, e-mail: kopecka@kehilaprag.cz.

Terezínská iniciativa myslí na druhou generaci

Také my jsme již částečně dospěli do důchodového věku a trápí nás různé nemoci. Claims Conference zatím o našich potřebách nechce příliš slyšet. Proto Terezínská iniciativa požádala na rok 2012 NFOH o grant Naléhavé pomoci pro druhou generaci. Projekt byl schválen a získali jsme 50 tisíc korun.

Nárok na čerpání z tohoto grantu mají všichni členové TI z druhé generace a přímí potomci členů TI – přeživších obětí holocaustu. Přestože nejde o velkou částku, chtěli bychom získat informace o případech těch z vás, kteří jste skutečně v naléhavě těžké zdravotní a sociální situaci. Prosíme vás, abyste se ozvali a popsali své problémy, abychom i pro vás mohli začít zajišťovat potřebnou pomoc. Své dopisy adresujte, prosím, na sekretariát Terezínské iniciativy, Maiselova 18, 110 00 Praha 1, nebo na e-mail: terezinskainiciativa@cmail.cz.

■ **Věra Baumová**, koordinátorka programu

Konference ve Volarech

Na samém konci druhé světové války bylo v okolí Volar nacisty zavražděno 95 židovských dívek a žen, které šly tzv. pochodem smrti

z koncentračního tábora Ravensbrück. Oběti byly pohřbeny do samostatného oddělení v sousedství volarského hřbitova. Od roku 1945 se občané Volar o hroby s velkou péčí starají a pravidelně oběti připomínají.

Zejména místní o. s. Krebul, které již pět let organizuje konferenci VOLARY A POCHOD SMRTI – MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA V PRAXI. Letošní konference se uskutečnila ve dnech 2. a 3. května. Na konferenci mj. vystoupili zástupci Jihočeského kraje, přeživší šoa Helga Hošková a Dagmar Lieblová, předseda sdružení Zdeněk Krejsa a jeho babička Jaroslava Krejsová, autorka knihy PŘES VOLARY PŘEŠLA SMRT, POCHOD SMRTI OČIMA PAMĚTNÍKŮ. Ředitelka NFOH přednesla příspěvek o naší činnosti. Na závěr konference byly položeny květiny na hřbitově obětí pochodu smrti a byl odhalen pomníček se jménem Judyty Hochbergerové, který se podařilo po desítkách let paní Jaroslavě Krejsové identifikovat. Rádi jsme se konference zúčastnili a především Krejsovy osobně poznali. Naše podpora má konkrétní dopad a hluboký smysl i v malém městečku na Šumavě.

■ af

Symbolika židovských náhrobků

Při návštěvách židovských hřbitovů návštěvník narazí dříve nebo později na náhrobky, jejichž výzdobě v daném momentu nerozumí nebo nezná souvislost motivu výzdoby s textem náhrobku či s osobou zemřelého. V cyklu drobných příspěvků se pokusíme některé ze symbolů na konkrétních ukázkách určit a interpretovat.

Darování Tóry – Matan Tora

Na náhrobkách ve východních Čechách se po polovině 19. století objevuje motiv otevřené knihy, z níž vycházejí světelné paprsky. Knihu podává ruka vystupující z oblaku. V obměnách byl symbol opakován kamenickou dílnou v Lužích, Hroubovicích a Rychnově nad Kněžnou. Používán byl většinou pro náhrobky mužů a v jednom případě, na hřbitově v Lužích, také pro společný náhrobek manželů.

Knihy na náhrobkách symbolizuje darování Tóry na Hoře Sinaj – MATAN TORA – a ruka, která ji podává, je rukou Boží. Motiv ruky Boží, která vystupuje z oblaku, je dochován již na mozaikových podlahách starověkých synagog. Světelné paprsky korespondují s biblickým sdělením, že Tóra je světlem. Na některých náhrobkách na hřbitově v Lužích dokonce otevřená kniha nese nápisy, které citují biblické texty, a dokládají, že znamením knihy je míněna Tóra: „Neboť příkaz je lampou a světlem Tóra“ (Př 6:23) nebo „Hospodinova Tóra je bezvadná, uspokojuje duši...“ (Ž 19:8).

■ Iva Steinová

Na náhrobku Kopla Längsfelda (1873) je kniha označena jako „světlo Tóry“ a „kniha Tóry“, v níž „hlubej dnem i nocí, abys hleděl konat vše tak, jak je v ní psáno“ (Joz 1:8).

STALA VYSTAVA
A PERMANENT EXHIBITION

Židovské památky a jejich rekonstrukce po roce 1989

Židovská obec v Praze
Jeruzalémská synagoga – ženská galerie
Jeruzalémská 7, Praha 1
Výstava je otevřena denně kromě soboty a židovských svátků, vždy od 11.00 do 17.00 hod.

The Jewish Community of Prague

The Women's Gallery of the Jerusalem Synagogue
Jeruzalémská 7, Prague

Open daily from 11 am to 5 pm except Saturdays and Jewish holidays.

Jewish Monuments of Bohemia and Their Restoration after 1989

Výstava vznikla za finanční podpory Magistrátu hl.města Prahy, Ministerstva kultury České republiky, Nadace Židovské obce v Praze a Wittmann Tours.

The exhibition is made possible by funding from the City of Prague, the Ministry of Culture of the Czech Republic, the Foundation of the Jewish Community of Prague and Wittmann Tours.

Židé sobě

První veletrh židovských organizací v ČR

NFOH ve svém loňském mimořádném grantovém kole v programu Budoucnost podpořil ambiciózní projekt České unie židovské mládeže pod názvem ŽIDÉ SOBĚ – JUDAFAIR. ČUŽM se touto akcí snaží odpovědět na dlouhodobou potřebu židovské veřejnosti po větší komunikaci mezi jednotlivými židovskými organizacemi.

Hakoach, Besamim, Stolpersteine CZ), vzdělávací organizace (Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽM v Praze, Chinuch, Bejachad, Institut Tereziánské iniciativy nebo Ulpan Praha) a mnozí další. Mezi vzdělávacími institucemi, které na festivalu prezentovaly svou činnost, byly i Lauderovy školy, na jejichž půdě se festival konal.

Přestože program trval celý den, po celou dobu nebyl čas na dlouhou chvíli. Kromě prezentací jednotlivých vystavovatelů bylo možné shlédnout a poslechnout si bohatý doprovodný program. Na pódiu se střídala různá hudební tělesa s jednotlivými prezentacemi

V České republice existuje mnoho různých židovských organizací, obcí, spolků a zájmových organizací. Ne všechny ale s ostatními aktivněji sdílí informace o své činnosti, podrobnosti o aktivitách a činnosti jedněch se často nedostanou včas k uším druhých. Mnozí tak často promarní příležitost zúčastnit se zajímavé akce, vzdělávacího semináře nebo společenské události, případně zbytečně ztrácejí síly nad problémem, pro který v jiné organizaci již našli řešení. Některým chybí i obyčejná možnost sejit se častěji s ostatními známými a probrat poslední novinky. Všem těmto požadavkům vyšel festival ŽIDÉ SOBĚ naproti.

Akce nakonec jak u organizátorů, tak u zúčastněných předčila očekávání a realita každého příjemně překvapila. Přes chladné a zamračené počasí se na JudaFairu sešlo na čtyřicet vystavujících organizací, jejichž stánky si přišly prohlédnout desítky návštěvníků. Mezi vystavovateli se objevily židovské obce (Olomouc, Teplice), nakladatelství (P3K, Sefer, Argo), nejrozumnější židovská sdružení (WIZO, Bejt Simcha,

aktivit židovských organizací, účastníci měli možnost zatančit si židovské tance pod vedením Ondřeje Nováka ze sdružení Besamim, nechat se nalíčit od Dashi Kopecké, ochutnat výborné občerstvení z DSP Hagibor, prohlédnout si prostory Lauderových škol během komentované prohlídky nebo nechat děti zkusit nejrůznější výtvarné aktivity v dětském koutku.

Původní nápad na uspořádání festivalu vychází ze zkušenosti s podobnými akcemi z jiných evropských zemí, kde židovské komunity pořádají židovské veletrhy každoročně již několik let. Čeští organizátoři se pro tentokrát rozhodli uspořádat komornější festival pouze pro zájemce z řad židovské veřejnosti. V budoucnu se ale chystají festival otevřít i širšímu

publiku a umožnit židovským organizacím, aby se prezentovaly i nežidovským zájemcům.

Pro NFOH, který prostřednictvím svého grantového příspěvku akci podpořil, bylo příjemné přímo se účastnit takto vydařené akce. Mimo jiné jsme měli příležitost znovu se během festivalu setkat s představiteli organizací, jejichž aktivity podporujeme – mezi vystavovateli byla více než polovina těch, kteří byli nebo v současnosti jsou úspěšnými žadateli o naše grantové příspěvky. Doufáme, že společné sdílení informací a zkušeností z vydařených projektů na JudaFairu inspiruje nejen je k dalším počínům, se kterými budou moci žádat o naši podporu.

■ tgv

POZVÁNKA

Příběh každého, kdo prožil peklo koncentračních a vyhlazovacích táborů, stojí za zaznamenání. Je svědectvím, ze kterého se můžeme a musíme učit. Mimořádně zařazujeme příběh, který se již nevešel do připravované knihy Kateřiny Steinové o historii budovy dnešních Lauderových škol.

Příběh sourozenců Taubových

Židovská rodina Taubových žila před druhou světovou válkou v Telči na Vysočině. Richard a Anna Taubovi měli čtyři děti: Charlottu, Arnolda, Emilii a Tomyho. Ten zemřel jako malý na spálu a je pohřben na novém židovském hřbitově v Telči.

Na celou rodinu vzpomíná Miloš Vystrčil st. Telčský pamětník:

„Nejmladší Emma začala chodit do školy s její sestrou Bedříškou a dost se spolu kamarádily. Pan Taub byl velkoobchodník s kůžemi a dařilo se mu znamenitě. Měli dvě auta – velkou osobní limuzínu a nákladní auto na odvoz kůží, obě značky Walter.“

Mezi lety 1938 a 1942 působila jako vychovatelka sourozenců Taubových paní Navrátilová, rozená Vondráčková. Členové rodiny ji oslovovali slečinko a děti zejména slečinečko. Pomáhala s výchovou a s výukou češtiny. Když bylo dětem znemožněno chodit do škol, zajišťovala paní Navrátilová jejich kompletní výuku. Hebrejštinu a náboženství však děti učil místní kantor, který k nim docházel. Paní Navrátilová vzpomíná:

Dům rodiny Taubových v Telči

„Rodina dodržovala židovské svátky a navštěvovala se synagoga. Během šabesu bývalo k obědu »gefилte fiš«, drůbež a moučník s ovocem. V létě se jezdilo k Pařezitému rybníku, nebo se pobývalo s přáteli na zahradě.“

Od března 1939 začínala platit různá rasistická opatření a situace se stále zhoršovala. Maminka sourozenců Anna Taubová se však ničeho neobávala a pomáhala roznášet protinacistické plakáty po obchodech v Telči. Celá skupina byla zatčena gestapem a Anna Taubová byla transportována do ženského koncentračního tábora Ravensbrück. Takto mi to alespoň vyprávěla paní Kadeřávková, která se na místním gymnáziu podílela na projektu ZMIZELÍ SOUSEDÉ. Podle informací z Databáze obětí Památníku Terezín zemřela Anna Taubová 25. 11. 1942 v Bernburgu, kam byly ženy posílány k hromadnému vraždění. V Ravensbrücku se ženy vraždily až od roku 1944.

Na toto smutné období vzpomíná i paní Ella Pošustová, která jako židovka ze smíšeného manželství přežila druhou světovou válku:

„Děti zůstaly doma s tatínkem, který dělal starostu židovské obce. Potom byl do koncentračního tábora poslán i on a děti zůstaly samy. Denně jsem za nimi chodila.“

Na jaře 1943 děti odjely do pražského sirotčince v Belgické ulici. Dochovala se jejich korespondence s paní Pošustovou. 23. března 1943 ji napsaly:

„Milá pí. Pošustová, dobře jsme dojeli. Cestou jsme na Vás vzpomínali. Je to zde hezké, ale jak se říká „všude dobře, doma nejlépe“. Děti je zde velice málo. Přišla za námi teta a by-

Předválečná fotografie sourozenců Taubových

la s námi celé odpoledne. Doufám, že se budeme skoro denně vidět. Pozdravujte prosím Vaši pí. sestru a Petra. Všem Vám mnohokrát děkujeme za laskavost. Pište nám prosím brzy a je-li Vám možno často, neb je nám milé z rodného města dostat alespoň pozdrav. ... Ema a Nolda jsou již v posteli, ale musím to ještě dopsat. Srdečně Vás všechny zdraví a líbá Lotka, Ema a Nolda.“

Již 4. dubna však děti žily v bývalém starobinci na Hagiboru, jak sami v dopise píší:

„Milá pí. Pošustová! Mnohokrát Vám děkujeme za dopisy a balíček. Nemůžete si představit, jakou nám působíte radost Vašimi upřímnými řádky. Nezlobte se, že Vás necháme tak dlouho čekat na odpověď, ale máme opravdu mnoho práce. Za tu krátkou dobu co jsme zde, jsme se ji jednou stěhovali. ... Dříve jsme bydleli v sirotčinci v Belgické ulici, nyní je tam nemocnice. Nyní bydlíme ve Šverinově ulici 1201 [dnešní Vinohradská], ve dřívějším starobinci. Zde je velmi pěkné bydlení, sice daleko, ale dům s velkou zahradou a hřištěm. Ema spí v pokoji s dalšími čtyřmi dívkami a já mám

s Noldou jeden pokoj. Ema chodí do útulku, který je zde v domě a Nolda pracuje v zámečnické dílně. Já pracuji v museu se strýčkem. Prosím Vás, napište nám, co jsme Vám dlužní. Stále na Vás vzpomínáme a díváme se při tom na obrázek. ... Od milého tatínka nemáme vůbec žádné zprávy. Prosím Vás, když se něco dozvíte, napište nám... Jestliže něco potřebujete, čím bychom Vám mohli pomoci, prosím napište nám. Musíme doufat v pomoc Boží a neztrácet hlavu, když jsme to již tak dlouho vydrželi, snad budeme mít tolik síly to přežít. Přijde již brzy svátek „Pesach“, doufejme, že nás Všemohoucí také vyvede z otroctví. ... Těšíme se již na Vaše milé řádky. Mnohokrát Vám děkuji a Vás pozdravuji, vděční Lotte, Nolda a Ema“

Devátého května 1943 byli sourozenci transportováni do Terezína, odkud napsali paní Pošustové další dva dopisy. V říjnu 1944 byli transportováni do Osvětimi, kde byli zavražděni.

■ ks

Dopisy mi poskytla milá paní Kadeřávková, které patří velký dík.

Pražské centrum židovských studií

Ing. Jan Fischer přebírá zástitu nad Pražským centrem židovských studií na FF UK.

Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze bylo nedávno otevřeno Pražské centrum židovských studií. Centrum má být interdisciplinární platformou zaměřenou na studium a zkoumání židovské literatury, historie, filozofie, náboženství, jazyka, umění a kultury. Záštitu nad Pražským centrem židovských studií převzal Ing. Jan Fischer.

cifika středoevropského regionu se zvláštním zřetelem ke kulturní paměti města Prahy. Jak ve svém projevu podotkl Ing. Jan Fischer:

„Centrum židovských studií do Prahy bez pochyby patří. Město Praha se vedle Jeruzaléma a New Yorku počítá k hlavním světovým střediskům židovské kultury.“

Chod Centra zajišťuje odborná rada složená ze zástupců zapojených základních součástí FF UK. Předsedou rady byl jmenován PhDr. Pavel Sládek, Ph.D., z Ústavu Blízkého východu a Afriky – obor hebraistika, podle nějž je „založení Centra odpovědí na postupný přerod studia judaismu od filologické hebraistiky ke komplexnějším židovským studiím“. Ústav české literatury a literární vědy v odborné radě zastupuje prof. PhDr. Jiří Holý, DrSc., který již před dvěma lety na FF UK založil Centrum pro studium holokaustu a židovské literatury. Za Ústav germánských studií se na činnosti Centra podílí doc. PhDr. Milan Tvrdík, CSc., Ústav českých

Slavnostní otevření Pražského centra židovských studií v historických prostorách Karolina (zleva): děkan doc. PhDr. Michal Stehlík, Ph.D., Ing. Jan Fischer, Ing. Martin Souček, Ph.D. – proděkan pro informační zdroje, Bc. Kateřina Mitasová – vedoucí zahraničního oddělení a prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc. – ředitel ÚBVA

dějiny reprezentuje PhDr. Luboš Velek, Ph.D., a Ústav filosofie a religionistiky PhDr. Milan Lyčka, Ph.D. Zástupkyní v radě Centra za Katedru středoevropských studií je Mgr. Michala Benešová. Koordinátorkou Pražského centra židovských studií je PhDr. Marcela Zoufalá, Ph.D.

Pan děkan doc. Michal Stehlík ve své zahajovací řeči zmínil široké spektrum plánovaných a již probíhajících aktivit Centra, které jsou unikátní ve svém interdisciplinárním přesahu napříč jednotlivými obory filozofické fakulty. Dále zdůraznil potřebu mezinárodního charakteru Centra, které by v neposlední řadě mělo svou činností zpřístupnit akademické poznatky široké veřejnosti.

Hlavním výstupem dosavadních společných aktivit bude 1. VÝROČNÍ KONFERENCE PRAŽSKÉHO CENTRA ŽIDOVSKÝCH STUDIÍ: ŽIDOVSKÁ STUDIA V 21. STOLETÍ. PRAHA – EVROPA – SVĚT v říjnu tohoto roku. Na rok 2013 připravuje Centrum ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci mezinárodní konferenci k 400. výročí úmr-

tí významného pražského židovského historika a vědce Davida Ganse.

Výstupy vědecko-výzkumné činnosti realizované v rámci Centra budou prezentovány prostřednictvím konferencí či workshopů. V tomto roce proběhnou například dva ze série workshopů na téma ŠOA V LITERATUŘE, DIVADLE A FILMU VE STŘEDNÍ EVROPĚ. Nedávno proběhla také mezinárodní konference INTERKULTURALITA A URBANITA V PRAŽSKÉ NĚMECKÉ LITERATUŘE 19. A 20. STOLETÍ.

Velkým přínosem je akreditace magisterského studia MODERNÍ ŽIDOVSKÉ DĚJINY VE STŘEDNÍ EVROPĚ s navazujícím doktorským studiem, která byla nedávno udělena Ústavu českých dějin. Ambicí do budoucna je akreditace dalších studijních programů bakalářského, magisterského a doktorského stupně. Centrum je otevřené jak studentům z různých oborů a fakult UK, tak i zahraničním uchazečům.

■ Marcela Zoufalá

Centrum židovských studií, <http://pcjs.ff.cuni.cz/>

Naši nebo IZIP?

Židé v českém
20. století

Cílem projektu Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století, který realizuje Židovské muzeum v Praze ve spolupráci s Institutem Tereziánské iniciativy, je připravit pro školy zcela nové výukové materiály a pohledy na dějiny Židů v českých zemích ve 20. století. Vycházíme z toho, že kromě několika málo specifických témat jsou židovské dějiny v českých školách stále málo známy, a že učitelům chybí pečlivě vybrané a připravené dokumenty a metodické návody. Usilujeme o otevření českých dějin též příběhu Židů a dalších skupin, které do nich přirozeně náleží.

Vybrali jsme pět široce pojatých tematických okruhů, které jdou za hranice již dostupných výukových materiálů a programů a pro něž připravujeme metodické materiály a vybíráme dokumenty.

Projekt si hledá místo místo na českých školách

- Antisemitismus, rasismus a předsudky
- Náboženská a národní identita
- Uprchlíci a migrace
- Lidské chování v době holocaustu
- Paměť

Kromě metodických materiálů publikovaných online nabízíme českým učitelům možnost zúčastnit konferencí a vícedenních seminářů či přímo zvolit některý ze vzdělávacích programů pro školy realizovaných Židovským muzeem v Praze.

VZDĚLÁVACÍ SEMINÁŘE PRO UČITELE A JEDNODENNÍ KONFERENCE

Víkendové vzdělávací semináře pro učitele základních a středních škol jsou koncipovány jako interaktivní dílny, při nichž si účastníci sami vyzkouší práci s vytvořenými metodikami. Snažíme se ukázat v nich jednotlivá témata a jak k nim přistoupit jako k celku. Absolventi těchto seminářů dokáží lépe pracovat i s nově vznikajícími metodikami, protože si je snáze zařadí do celkového kontextu. Interaktivní semináře jsou akreditovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, osvědčení o absolvování obdrží účastníci na konci programu. Semináře můžeme díky projektu nabídnout účastníkům zdarma – včetně ubytování a stravování.

Jednodenní konference se zaměří vždy na jedno téma a účastníci mají možnost se potkat s odborníky, kteří jim s ohledem na použití ve vzdělávání přiblíží současný stav výzkumu.

Nejblíží termíny interaktivních seminářů:

- **13.–15. července 2012**
Praha, Hotel Golf
Součástí programu bude přednáška historika Michala Frankla z Židovského muzea v Praze a beseda s pamětníkem holocaustu
- **17.–19. srpna 2012**
Olomouc, Hotel Hanácký dvůr
Součástí programu bude návštěva Židovské obce v Olomouci, beseda s pamětníkem holocaustu a s pracovníkem židovské obce v Olomouci o současném životě židovské komunity

Termíny podzimních jednodenní konferencí:

- **Říjen 2012/ Olomouc**
Konference na téma Češi a antisemitismus (ve spolupráci s festivalem Dny židovské kultury)
- **Listopad 2012/ Plzeň**
Konference na téma Židé v poválečném Československu – Slánského proces

- **Prosinec 2012/ Praha**
Konference na téma Pomoc diskriminovaným – Spravedlivý mezi národy

PROGRAMY PRO ŠKOLY

Oddělení pro vzdělávání a kulturu Židovského muzea v Praze na svých pobočkách v Praze a Brně zdarma nabízí programy určené pro 8. a 9. třídy ZŠ a všechny stupně SŠ.

V rámci workshopu Ghetto Lodž se žáci ZŠ a SŠ na základě analýzy archivních dokumentů, fotografií a vzpomínek přeživších seznámí s historií ghetta v Lodži a s osudy protektorátních Židů, kteří tam byli deportováni na podzim 1941. Workshop Nevítaní cizinci přibližuje krizi uprchlické politiky v Československu v roce 1938, kdy byly poprvé zavřeny hranice Československa pro uprchlíky pouze kvůli jejich židovskému původu.

Podrobnosti o projektu včetně kontaktů najdete na www.nasinebocizi.cz.

Tereza Štěpková

Institut Tereziánské iniciativy

איזק הרמן סובאק ובניו, משפחה יהודית מקומית בעלת-שם, שעסקה בעיבוד עורות. לאחר מלחמת

שמים טרביץ' MKS TRBIČ

ŠAMAJIM

FESTIVAL ŽIDOVSKÉ KULTURY

9. ročník festivalu se koná pod záštitou Velvyslanectví Štátu Izrael

30. 7. - 4. 8. 2012

ŽIDOVSKÉ MĚSTO, ZADNÍ SYNAGOGA TŘEBÍČ

☆ **PONDĚLÍ 30. ČERVENCE**

16.30 **SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ 9. ROČNÍKU FESTIVALU**, vernisáž výstavy Pavla Holeky - Hebrejská abeceda
18.00 **IS... REALI PROJECT** - zahajovací koncert festivalu
Hlas židovské duše. "HaKol shel HaNefesh Yehudi" - přední židovská kapela z Maďarska
20.30 **"ARNOŠT LUSTIG - DEVĚT ŽIVOTŮ"** - dokument o Arnoštu Lustigovi (60 minut)
Beseda a setkání s tvůrcem a režisérem filmu Ivo Pavleškem

☆ **ÚTERÝ 31. ČERVENCE**

17.00 **PIŠNĚ BEZE SLOV** (koncert) - Petr Nouzovský (violončello), Aneta Mojezová (klavír)
Josef Bardinašvili, Joachim Slutschewsky, Felix Mendelssohn Bartholdy, Mieczysław Weinberg
19.00 **MACKIE MESSER KLEZMER BAND** (koncert) - židovská muzika (turnov)

☆ **STŘEDA 1. SRPNA**

16.00 **"ŠIN" JAKO ŠAMAJIM** (hořivá dílna pro malé i velké) - starobylá technika, retro mozaika
Sylvia Chudilová (Mikulov)
18.00 **ÚKOLY ŽENY V ŽIDOVSKÉ RODINĚ** /kolnut, šabbat, svátky, manželská čistota - mikve, výchova dětí
k židovským tradicím, podpora manželů/ - přednáška Dr. Zuzany Peterové
20.30 **MOJŠE BAND** (koncert) - židovské písně ze Slovenska

☆ **ČTVRTEK 2. SRPNA**

16.30 **SYMBOLIKA ŽIDOVSKÝCH NÁHROBKŮ** a vyprávění o historii Pohřebního bratrstva a zvyků spojených
s posledními věcmi člověka - Mgr. Zuzana Pavlovská (Židovské muzeum v Praze)
19.00 **JEWISHJAZZ** (koncert) - duo Alexander Shoner (troubla) a Alexander Kristianov (piano)
Unikátní kombinace jazzu a židovské hudby. Jazzové úpravy židovských skladeb i vlastní skladby
interpretů
21.00 **MIKVE** - divadelní hra izraelské autorky Hadar GALRON, v překladu Ester Zantovské. Učí v ní osudy
ortodoxních žen, které se scházejí v kázní, aby v ní podstoupily rituál
Uvádí Divadelní spolek Kroměříž

☆ **PÁTEK 3. SRPNA**

17.00 **JIM SKINGER (New York)** americký skladatel a kytarista - židovské písně a balady
19.00 **RODINNÁ HALACHA** - ženské a mužské miznot. Zákony manželství, rozvodu, opuštných žen,
bezdětných vdov i zákony sexuální (přednáška) - Sylvie Wilmannová (Bejíl Šimcha, Praha)
21.00 **PRESSBURGER KLEZMER BAND** - stihující tradici i moderní variace židovského klezmeru
ze Slovenska (Brašlava). V rámci projektu "Přebádáme synagogy". Realizováno s podporou
Rady na odškodnění obětí holocaustu v SR a Úřadu vlády SR, program Kultura národnostních menšin
Noční pohled na židovskou čtvrť z městské věže, od 21.00 až 24.00 hodin

☆ **SOBOTA 4. SRPNA**

17.00 **MAZL TOVI - ŠARBILACH** (koncert)
Hejeje ethno-symfonický orchestr Jaromíra Vogela ŠARBILACH, dirigent Pavel Trojan jr.
18.30 **ŠKOLSTVÍ A VZDĚLANOST V TŘEBÍČSKÉM GHETTU** (přednáška) - Rudolf Fíler (Třebíč)
21.00 **JAK SE TLOUKLA OKNA** (divadelní představení podle knihy Vojtěcha Rákosce)
- uvádí divadelní soubor Ampulka z Třebíče
22.00 **ZÁVĚREČNÝ KONCERT FESTIVALU - LÉTAJÍCÍ RABÍN** - vynikající klezmerová kapela z Prostějova
Starodávné a okouzující melodie židovské svatby
Noční pohled na židovskou čtvrť z městské věže, od 21.00 až 24.00 hodin
Připravujeme také zajímavý doprovodný program (dílky pro děti a další)

Předprodej od 9. 7. 2012
Vstupné: denní - 120,- Kč; permanentka - 490,- Kč (6 dnů)
Změny programu a další informace sledujte
na www.mktstbrc.cz a na www.visittribic.eu

Informační a turistické centrum Malovaný dům
Karlova náměstí 53, Třebíč, info@mktstbrc.cz, 568 610 021
Informační a turistické centrum Zadní synagoga
Subotkova 1/44, Třebíč, info@synagogamktstbrc.cz, 568 610 023

Generální partner
ICOM
transport a.s.

Hlavní partner
tts

Podporují
NADACNÍ FOND OBTĚM
HOLOCAUSTU
KRAJSKÝ ÚŘAD
PRO OCHRANU PRÁCE

Partneři
ATAIRA
ESKO-T
EYMEOVEO
FI KAREL PRŮŠA
BRASCO
stella
mcRAI
relative design
veřejné sportoviště
Iperk
dis
SAFETY JOGGER
PATRICK
Mediální partneři
Region
Horácké noviny

znalci
PROGRAMU
VYHRAZILA

Jak důležitá je paměť?

Židovské muzeum nahrává vzpomínky pamětníků

Židovské muzeum v Praze provádí od roku 1990 systematické nahrávání rozhovorů s pamětníky. V současné době čítá sbírka více než 1200 rozhovorů a je největší a badateli nevyužívanější svého druhu v České republice. Věříme, že je důležité zachovat židovskou paměť a etablovat židovskou zkušenost jako součást české kolektivní paměti.

Naším cílem je metodou orální historie mapovat život Židů na našem území. Zajímají nás nejen vzpomínky na dobu šoa, ale rovněž předválečné a poválečné zkušenosti. Zejména téma židovské zkušenosti v druhé polovině 20. století ještě nebylo uspokojivě historiograficky zpracováno a popsáno. Jednotlivé rozhovory poskytují neocenitelná svědectví o osudech jednotlivců a jejich rodin, jejich každodenním životě na pozadí velkých historických událostí.

Rozhovor je nahráván na diktafon za účasti tazatele a pamětníka, většinou se odehrává v domácnosti samotného narátora. Záznam rozhovoru je posléze přepsán a text poté poskytneme pamětníkovi k autorizaci. V souvislosti s nahráváním rozhovorů sbíráme rovněž další materiály a fotografie z rodinných archivů dokumentující vyprávění pamětníka. Tyto materiály přijímáme do našeho archivu jako originály či případně po jejich zapůjčení vytváříme digitální kopie.

Přepisy rozhovorů a dokumenty se stávají součástí naší archivní sbírky a podle konkrétní specifikace v autorizačním protokolu slouží badatelům z řad laické i odborné veřejnosti, pro publikační nebo výstavní účely či pro vytváření vzdělávacích materiálů.

V případě zájmu a ochoty nám rozhovor poskytnout, prosím, kontaktujte kurátorku sbírky Rozhovory s pamětníky Pavlu Neuner na tel. číslo 222 749 227 nebo emailové adrese pavla.neuner@jewishmuseum.cz.

Sofina volba po česku

1

Někdy stačí jediný detail a začne se od něj odvíjet neobyčejný příběh.

Již deset let vyhledávám předválečné a válečné osudy a publikuji je v Lidových novinách. Každý takový příběh má své nezaměnitelné kouzlo, kromě zážitku z vyprávění přináší také zodpovědnost k tomu, kdo mi ho svěříl. A to se přesně stalo v příběhu, který započal jednou fotografií a rozvinul se v pátrání po osudech 150 židovských dětí z Československa. Jejich rodiče se rozhodli, že je pošlou na sionistické kurzy do Palestiny. A tím se jejich životní pouť navždy rozdělila.

byla moje sestřenice. Od roku 1939 jsme o sobě nevěděly, já jsem totiž na podzim odjela přes sionistické kurzy do Dánska, kde jsem prožila s českými kamarády téměř čtyři roky, pak jsme museli v roce 1943 utéct do Švédska. Od té chvíle jsem na ně ztratila kontakt. Ráda bych se dozvěděla, co se s nimi stalo“ řekla mi šestaosmdesátiletá paní Zuzana a já naslouchala jejímu příběhu.

„Vyrůstala jsem v Jihlavě, žili jsme si dobře. Tatínek měl prosperující firmu, maminka byla v domácnosti. Jenže pak se všechno začalo měnit. Najednou si na mě lidé ukazovali jen proto, že jsem byla „jiná“, že jsem Židovka. Nejhorší byl rok 1939. V dubnu mi zemřel tatínek a my zůstaly samy. Za pár týdnů mi maminka řekla: „Zuzko, jsi nejstarší, pojedíš do Prahy, tam jsou sionistické kurzy pro vycestování do Palestiny. Však se neboj, ty to zvládneš, bude to jen na chvíli.“ Byla to vlastně taková Sofiina volba, když maminka musela vybrat jen jednu z nás... V těch kurzech byl totiž věkový limit 14 až 16 let, navíc za každé dítě se muselo zaplatit.“ vysvětluje paní Zuzana.

Pár dnů po mamčině rozhodnutí odjela do Prahy a do konce léta 1939 chodila do kurzů, kde bylo zhruba osmdesát dětí ze všech koutů naší země. Sionistické kurzy, organizované židovskou obcí a mezinárodní organizací Jugend Aliyah, byly jednou z mála možností, jak děti zachránit z okupovaného Československa. Podmínkou však bylo absolvování teoretických a praktických kurzů a získání certifikátu od Britů. Kurzy probíhaly v Praze, v Brně a v Olomouci. Kurzy v Praze se konaly na Těšnově. Dopoledne měly děti teoretické předměty, hlavně hebrejštinu a dějiny židovského národa, odpoledne chodily na tělocvik

Skupina mladých lidí z Československa, kteří odešli počátkem války do Dánska. Fotografie z roku 1943, Naestved v jižním Dánsku. V prostřední řadě první zprava Suse Böhmová (provdaná Zuzana Ledererová)

v prostorách dnešního klubu Roxy v Dlouhé ulici. Koncem srpna 1939 si jely poprvé vyzkoušet práci na poli, do Verměřovic v Orlických horách. Všechny děti totiž pocházely z měst a najednou se měly připravit na život v zemědělství, kdesi daleko v palestinské pustině. Organizátoři je v rámci kurzů poslali napřed do Dánska, později měly jet do Palestiny. Nikdo netušil na jak dlouho pojedou na Sever – na pár týdnů, měsíců, let?

Před cestou děti dostaly od vedoucího kurzů, Egona Redlicha, zvláštní dárek. „Tohle bude váš společný deník, pište si, vše, co tam prožijete“ řekl a spolu s kolegou Willi Groagem jim napsal Pohádku o zvoncích. Vypráví o zlém králi, který neměl rád určité poddané, proto museli uprchnout ze země. Rozutekli se po celém světě, občas se mezi sebou poškorpi, občas se smířili. Kromě přátelství je spojovalo také zvláštní znamení – malý zvonček. Po letech se zvonky rozezněly a uprchlíci se opět setkali... Dodnes je mi záhadou, jak mohl Redlich v říjnu 1939 předpovědět to, co se ve skutečnosti dětem stane, protože jejich osudy se odvíjely téměř přesně tak, jak to napsal v Pohádce. Mimochodem většina z „děti“ má dodnes kopii zvoněčku, který jim Red-

lich před cestou dal. A nyní je vlastně doba, kdy zvonky po letech rozezní...

Když jsem slyšela Zuzanino přání najít kamarády z válečných časů rozhodla jsem se udělat maximum pro to, aby se splnilo. A s pátráním jsem začala okamžitě, však čas „dětí“ (nyní téměř devadesátiletých pamětníků) běží rychleji než náš čas. V dubnu 2011 jsem odjela do dánskeho regionu Sjaelland, kde byla za války Zuzanina skupina. Doufala jsem, že si naše děti bude někdo pamatovat a to, co se podařilo v Dánsku objevit předčilo veškeré mé očekávání.

Pokračování v příštím díle

Pátrání po zapomenutých českých osudech zatím hradím ze svých skromných zdrojů. Jakýkoli finanční příspěvek pomůže tomu, abych jich mohla více zdokumentovat. Zatímto účelem jsem založila Občanské sdružení Češi v zahraničí. (registrované u Min. vnitra pod číslem VS/1-1/85772/11-R). Účet: 107-2082020257/0100

www.juditapatra.blog.cz, www.czechsophie-schoice.com

■ **Judita Matyášová**

publicistka a badatelka

Vojenského historického ústavu v Praze

Na podzim 2010 jsem připravovala text o projektu Zmizelí sousedé, jehož hlavním cílem je vyhledávání „zmizelých“ židovských osudů. Zaujal mě příběh Helenky Böhmové z Jihlavy. V roce 1942 nastoupila do transportu, ještě před odjezdem se nechala vyfotografovat na památku. Snímek si však nikdy nevyzvedla, potkal jí stejný osud jako milióny Židů za druhé světové války. Na zapomenutou fotografii narazily v roce 2009 děti ze Základní školy ve Velkém Beranově, které v rámci projektu, pátraly po Helenině příběhu. Díky nim se podařilo zjistit, kdo je na fotografii. Helenin příběh jsem publikovala v říjnu 2010 na titulní straně Lidových novin. Pár dnů poté se ozvala Zuzana Ledererová, rozená Böhmová. „Helenka

SRPEN–LISTOPAD

Putovní výstava Místa utrpení, smrti a hrdinství

Prostřednictvím výstavy se může veřejnost a mládež seznámit s historií koncentračních táborů. Součástí výstavy jsou přednášky, vzpomínky pamětníků a promítání filmů.

Termíny a místa:

- Srpen–září: Strakonice, Šmidingerova knihovna
- Říjen–listopad: Prachatice, Prachatické muzeum

Více informací získáte u koordinátorky projektu paní Olgy Zárubové na tel.: 244 462 441

ZÁŘÍ–PROSINEC

Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP Nedělní dílny

Nedělní dílny zábavnou formou zprostředkovávají židovskou kulturu a náboženství. Určeno pro rodiče s dětmi.

Termíny:

- 16. 9.: Lvíček Arje slaví Vysoké svátky
- 14. 10.: Lvíček Arje slaví Simchat Tóra
- 11. 11.: Jak bydlí Lvíček Arje?
- 9. 12.: Lvíček Arje slaví Chanuku

Místo: Maiselova 15, Praha 1
Více informací získáte na www.jewishmuseum.cz

ZÁŘÍ

Den otevřených dveří Židovské obce v Olomouci

ŽO Olomouc otevírá své dveře v rámci Evropského dne židovské kultury. Můžete se těšit na přednášku a koncert s ochutnávkou tradičních jídel.

Termín: 9. 9. 2012

Místo: Olomouc
Více informací naleznete na www.kehila-olomouc.cz.

Oslavy 100. výročí narození Lea Eitingera

Okrašlovací spolek pro Lomnici připravuje oslavy 100. výročí narození světově uznávaného psychiatra a humanisty Lea Eitingera, který jako mladý lékař prošel koncentračními tábory. Zasloužil se o zavedení diagnóz souvisejících s posttraumatickým stresem.

Termíny:

- 15. 9.: Dny evropského dědictví – osazení bysty Lea Eitingera v syangoze
- 8.–9. 11.: Konference ke 100. výročí narození Lea Eitingera
- 12. 12.: Slavnostní odhalení bysty

Místo: Lomnice (JM kraj)
Více informací naleznete na www.oslomnice.cz.

ŘÍJEN

Dny pro Izrael

Pásmo kulturních a vzdělávacích akcí, které každoročně přispívá k přátelským vztahům mezi naší zemí a Izraelem.

Termín: 1.–5. 10. 2012

Místo: Hradec Králové
Více informací naleznete na www.sion.cz.

Dny židovské kultury Olomouc

5. ročník festivalu se židovskou tematikou, který se svými partnery pořádá Divadlo

Olomouc. Letošní téma: Češi a antisemitismus. Můžete navštívit koncerty, divadelní představení, přednášky, besedy a výstavu.

Termín: 16.–24. 10.

Místo: Olomouc
Více informací naleznete na www.divadlohudby.cz.

LISTOPAD

Konference Židé a Morava

19. ročník

Termín: listopad 2012

Místo: Kroměříž
Více informací naleznete na www.muzeum-km.cz.

Requiem pro Osvětim

Občanské sdružení Slovo 21 zve na hudební představení nizozemského romského skladatele Rogera Moreno Rathgreba, které uctívá památku obětí nacistického režimu. Součástí projektu je výstava, kterou připravil Dům Anny Frankové.

Termín: 4. 11.

Místo: Rudolfinum, Praha 1
Více informací na www.slovo21.cz.

Teplický CIMES

Občanské sdružení Ulpan Teplice pořádá dny židovské kultury. Můžete se těšit na několika-denní program.

Termíny:

- 15. 11.: Poslechový pořad Jiřího Černého
- 21. 11.: Výstava – vernisáž a promítání filmu
- 22.–24. 11.: Přednášky a kulturní program

Místo: Teplice